

Oponentský posudek pro bakalářskou práci „Motivace rodičů pro volbu Montessori předškolního vzdělávání“.

Zpracovala doc. PhDr. Gabriela Seidlová Málková, Ph.D.

Práce kolegyně Říhové se věnuje tématu Montessori pedagogiky, resp. jejího vnímání rodičovskou komunitou. Úžeji se zaměřuje na prozkoumání rodičovských motivů pro volbu předškolního vzdělávacího zařízení s oporou v tomto pedagogickém směru. Práce má explorativní a popisný charakter, opírá se metody sběru a zpracování dat akcentující kvantifikativní ukazatele.

Zvolené téma považuji za relevantní, tedy spíše za „stále“ badatelsky atraktivní. Neutuchající zájem a diskuse nějak tzv. alternativní pedagogické směry provází a s jistou mírou nadsázky je možné je považovat za „lakmusový papírek“ kvality vzdělávacích systémů v demokratických společnostech. S ohledem na otázky relevance tématu proto postrádám v předložené práci vyjádření nějaké rozumějící a argumentující pozice samotné autorky. Proč je zvolené téma důležité z hlediska výzkumu a proč je důležité v zemi, jako je Česká republika? Autorka sama zřejmě odvozuje volbu tématu od své profesní orientace (pracuje v jedné z Montessori škol). Nabízí se ale otázka, zda osobní pracovní zařazení je dostatečným důvodem pro realizaci výzkumu, který má ambici oslovovat poměrně širokou skupinu respondentů výzkumu. Výzkum tzv. „alternativních“ pedagogických směru je z nějakého důvodu – a možné silněji v České republice než v jiných evropských zemích – zatížen právě tím, jakou pozici má v rámci vzdělávacího systému ČR a v jakých společenských kontextech a na jakých teoretických základech byl vystavěn. V tomto ohledu je pro mne také dosti nepochopitelné, že autorka v teoretickém úvodu práce zcela opomíjí téma vývoje Montessori pedagogiky v ČR- analýzu či popis trendů a milníků ve vývoji tohoto přístupu (a v podstatě i dalších tzv. „alternativních vzdělávacích systémů“) v rámci českého vzdělávacího systému a české společnosti. Publikační zdroje k tomuto tématu existují. Dosti překvapivé pro mne také je, že se autorka nesnaží studovat zvolený směr v jako pojetí učební situace. Alternativní pedagogické směry mají velmi konkrétní představy o tom, kdy a jak se děti (ne) učí, ale tyto konkrétní zásady (kap. 3.) je ale možné pochopit jen pokud je budeme vnímat v kontextu vývoje přístupů k učení / vzdělávání v pedagogické psychologii (např. Bertrand, Portál 1998) V čem je pro předkládanou práci a její téma podstatné vědět, jak Montessori pedagogiku nahlíží v USA, když nevíme, na jakých obsahových principech – z pohledu vývoje pedagogických směrů a psychologie - tento přístup staví? Dále teoretické opory předložené práce se vůbec nevěnují výzkumu motivací rodičů k volbě předškolního zařízení- i když by se už podle názvu dalo očekávat, že jde o problematiku zásadní.

Empirický výzkum, který autorka v rámci bakalářského projektu realizovala, je v předložené práci popsán pečlivě, z hlediska formálních náležitostí v zásadě správně. Autorka důsledně popisuje jednotlivé kroky realizace vlastního výzkumu. Zpracování empirické části má silně deskriptivní charakter a minimální analytický a interpretační rozměr. Kriticky nahlížím zejména volbu samotného nástroje pro sběr dat. Jakkoliv jiné aspekty realizace vlastního výzkumu popisuje autorka velmi pečlivě, zpracování a tvorbě otázek pro použití dotazník je věnován jeden jediný (!) odstavec na str. 26. A to i přesto, že jde o poměrně rozsáhlý dotazník čítající 22 otázek. Úplně postrádám v předložené práci vodítka pro porozumění tomu, proč užitý dotazník obsahuje právě zvolené otázky a jak se tyto otázky vztahují k tématu práce- k prozkoumání motivů rodičovské komunity Montessori. Navíc, řada otázek v tomto dotazníku se věnuje ryze deskriptivním údajům a obsahovým a metodickým principům Montessori pedagogiky a je zkrátka velmi obtížně si tyto otázky jakkoliv spojovat s problematikou motivace rodičů k volbě předškolního vzdělávání.

Dále, pro realizaci samotné výzkumné sondy autorka formuluje (bez výrazné opory v teoretické části práce) několik výzkumných otázek: „*Vybírají si rodiče Montessori školku na základě blízkosti bydliště? Jaký je vztah rodičů k Montessori vzdělávání? Ovlivňuje znalost programu Montessori i jeho uplatňování v domácnosti? Volí rodiče Montessori pro všechny své děti a plánují pro ně zároveň navazující Montessori vzdělávání? Bylo pro rodiče Montessori primární volbou?*“. Lze tedy tyto otázky vnímat jako okruhy, které určují koncept motivace rodičů k volbě předškolního zařízení a případně proč? Opravdu jde o výzkum motivace? Celý formát výzkumu je výrazně deskriptivní a usiluje tedy zřejmě zachytit jisté trendy nebo mechanismy, které nějak naplňují odpovědi na formulované otázky. Existuje tedy nějaké vazba mezi jednotlivými výzkumnými otázkami a otázkami v dotazníku a případně jaká? Lze tedy říci, že určitý výčet otázek v dotazníku sytí odpovědi na výzkumnou otázku – např. „Ovlivňuje znalost programu Montessori i jeho uplatňování v domácnosti?“.

Předkládanou práci hodnotím jako relativně zdařilý pokus o první empirický badatelský počín. Autorka jistě měla příležitost seznámit se procesem realizace popisné výzkumné sondy. Tento počín měl velmi ambiciózní záměry, ale vratké a možná dokonce zcela virtuální teoretické opory, protože staví na velmi limitovaném porozumění sledovanému problému. To je také silně zřetelné na úrovni kvality formulace výzkumného problému, výzkumných otázek a na úrovni sestavení klíčového nástroje pro sběr dat. Předložená práce by se ale mohla stát – prostřednictvím vybraných nastíněných trendů v popisech odpovědí rodičů v dotazníku- východiskem pro pečlivěji vystavěný výzkumný záměr mapující problém rodičovské volby alternativních (mimo tzv. „main stream“) vzdělávacích přístupů.

Práci doporučuji k obhajobě, v rámci obhajoby prosím autorku o reakce na kritické připomínky formulované v průběhu posudku. Navrhuji hodnocení velmi dobře – dobře, v závislosti na průběhu obhajoby a připravených reakcí na kritické připomínky v posudku.

22.6.2020

doc. PhDr. Gabriela Seidlová Málková, Ph.D.